

Hendrik PETERS,

EEN VRUCHT VAN HET CHRISTELIJK ONDERWIJS

Een verhaal, op waarheid gegrond

door Mevrouw Wildeboer.

'S-GRAVENHAGE, A. BERENDS.

HENDRIK PETERS,

Een schoone vrucht van het Christelijk Onderwijs.

Een verhaal op waarheid gegrond,

DOOR

MEVROUW WILDEBOER.

Schrijfster van: „Simon Carels”, „Bijna verdwaald”, enz.

~~~~~  
TWEEDE DRUK.  
~~~~~

's GRAVENHAGE,
A. BERENDS.

GEBRUKT BIJ J. J. GROEN EN ZOOŒ TE LEIDEN.

Het is nog maar weinige jaren geleden, dat op zekeren morgen te Amsterdam een schamel gekleede vrouw de trap harer woning in de Z. steeg afging, en zachtkens klopte aan de deur der buurvrouw, die beneden haar woonde. Terstond werd de deur voor haar geopend door de buurvrouw zelf, die juist bezig was het middagmaal voor zich en haar huisgenooten gereed te maken.

Vrouw Koning — zoo heette de bewoonster der bovenkamer — zette zich met een voorkomen, dat van zorg en vermoeidheid getuigde, op een stoel neder, en stak gretig de hand uit naar het haar aangeboden kopje koffie, terwijl de buurvrouw bij het overreiken vriendelijk zeide: „Ik had het maar vast voor je ingeschonken, arm schepsel! Je hebt gisteren een zwaren dag gehad. Och, och! wat was je man weer bitter dronken gisteren middag. Hoe houd je het toch uit, mensch! met zoo'n leven?”

„Och ja! wat zal ik je zeggen?” was het antwoord, op moedeloozen toon gegeven. „Hoe ik het uithoud, dat weet ik zelf niet. Een mensch raakt aan alles gewoon — dat is waar — maar het is toch een verschrikkelijk leven, en je ziet er geen eind aan, voordat je goed en wel dood bent.”

„Nu! ik weet het niet,” braecht de andere, die wij vrouw Peters zullen noemen, hiertegen in, „maar ik geloof, dat als mijn man van avond of morgen zóó thuis kwam, ik het niet zoo gemakkelijk zou opnemen.”

„Och kom!” was het antwoord, „je weet er wat van. Je hebt een goede man en je kinderen doen hun best. Evenwel ze zijn nog jong en je weet nog niet, wat er van hen komen kan. Ik zeg: als je het niet bij ondervinding hebt, dan kan je er niet over meêpraten. De drank is een duivel, en heb je dien duivel eenmaal binnen, dan is hij de baas. En of iemand dan veel of weinig praat, het geeft hem niets. Als je je mond houdt, ben je er nog het beste af. Ik weet ten minste geen middel, om er iets aan te veranderen. Ik doe mijn best, zoo-

veel ik kan, en werk mee van 's morgens vroeg tot 's avonds laat, maar als je vijf kleine kinderen hebt, kan je er toch ook niet altijd van afzwerven."

Vrouw Peters wist hiertegen weinig te zeggen „'t Is waar," zeide zij, „je doet je best, meer dan te veel, en de heele steeg weet wel, dat het aan jou niet ligt. Maar daarom is het des te meer een hard ding voor je, en juist zooals je zegt, je ziet er geen eind aan en weet niet, wat je er aan doen moet."

Het gesprek duurde in denzelfden geest nog eenigen tijd voort. Beide vrouwen wisten raad, en ten slotte gaf het kopje koffie nog de beste troost.

Zoo ten minste dacht vrouw Koning; doch als moeder Peters zich eens had durven uitspreken, had zij misschien nog een klein, maar waar woordje gezegd. Gedurig klonk het in haar hart: „Och! of iemand zijn best al doet, het geeft niet veel, als hij zonder God of zijn gebod in de wereld leeft." Zij was het, die in het duister, waarin haar arme buurvrouw rondtastte, één enkel straaltje licht zou kunnen brengen, maar zij had den moed niet het te laten schijnen. Eerstens kende zij dat licht nog zelf te weinig, en ten andere was zij veel te bevreesd voor den smaad der menschen. „Als je niet heelemaal fijn bent, je dan voor een fijne te laten schelden, dat is toch ook een hard ding," meende vrouw Peters, en zij wist wel, dat zulke dingen zouden volgen, wanneer zij zich eens uitsprak. Zij had toch reeds in haar eigen schatting een weinig den reuk daarvan, want zij was een paar maal met haar man naar een bijbellezing geweest, en „lange Mic" van den overkant had hen daar zien binnengaan. „Vroeg of laat," dacht zij verder, „zal ik wel eens moeite over de kinderen krijgen, en dan barst alles los. Neen, neen! ik moest nu maar liever zwijgen. De bureu hebben het ten slotte zelf te verantwoorden, wat ze zijn en wat ze doen."

Het was zeer leelijk gedacht, — dat is waar — maar ach, waarde lezer! val der arme vrouw niet te hard. Er ligt zulk een diepe erkenning van de moeielijkheid der zaak in het woord van onzen Heiland: „Die Mij belijden zal voor de menschen, dien zal Ik ook belijden voor mijn Vader, die in de hemelen is." De Heere Jezus wist wel, hoe zwaar het belijden van Hem zou vallen, daarom komt Hij allen zoo vriendelijk tegemoet met de heerlijke belofte: „Ik zal Mij dan ook voor u niet schamen, maar uw naam noemen bij mijn Vader."

Vrouw Peters herinnerde zich wel, dat deze woorden ergens

in den Bijbel stonden, maar wat het was bij zulk een woord te leven, dat wist zij niet bij ervaring. Zij kende den Heere nog maar zeer weinig. Dat in haar gezin niet geraasd en getierd werd, dat drinken en vloeken streng verboden waren, och! het was niet in de eerste plaats te danken aan het goede voorbeeld van vrouw Peters en haar man. Eenigen tijd geleden had men een lieve oude grootmoeder ten grave gebracht, die, in haar jeugd opgevoed in de vreeze des Heeren, Hem geheel haar volgend leven getrouw was gebleven, en eindelijk steunende op de verlossing, haar door Christus aangebracht, het moede hoofd voor altijd ter ruste had gelegd. Deze had, zooveel zij kon, aan al haar kinderen een goed voorbeeld gegeven, en ook later, toen zij bij Peters, haar oudsten zoon, kwam inwonen, evenzoo aan haar kleinkinderen. Zij had haar toewijding aan den dienst des Heeren aanvankelijk beloofd gezien. De Bijbel was van tijd tot tijd ontsloten geworden, en ofschoon hij niet zoo geregeld werd gelezen, als zij wel gaarne had gewenscht, toch was zij reeds dankbaar geweest, dat niemand daarvan afkeerig was; want het ongeregeld lezen van den Bijbel lag bijna uitsluitend aan de omstandigheden, daar de werkzaamheden niet altijd gedoogden, dat het gansche gezin op vaste tijden bijeen was.

Toen haar kleinkinderen den leeftijd hadden bereikt, dat zij ter school konden gaan, had grootmoeder alles voor hen in orde gebracht. Eerst had zij moeite gedaan om hen op een Christelijke bewaarschool te krijgen. Dit was haar lang niet gemakkelijk gevallen, en het had haar vrij wat woorden gekost, want betalen kon zij niet. Maar eindelijk was het haar toch gelukt, en zooals zij zeide — zij had er plezier van gehad.

Later had zij Jan en Hendrik meegenomen naar den meester van de Diaconieschool, en God hartelijk gedankt, toen beiden goed en wel op die school geplaatst waren. Van lieverlede was zij evenwel te oud geworden om uit te gaan, en toen er nog meer kleintjes kwamen, had zij de zorg voor het schoolgaan aan haar schoondochter overgelaten, en deze — dit moet tot haar eer gezegd worden — had veel te grooten eerbied voor het vrome oudje, om in dit opzicht haar tegen te streven. „En bovendien,” had zij gedacht, „het zou ook zonde wezen, als mijn jongens niet naar school gingen. Zij leeren even goed als de beste, en het is een plezier om ze aan grootje's schoot al die goddelijke gezangen te hooren opzeggen.” Zij kende ook zelf al dat mooie versje: „Lieve Jezus! vriend van kindren”.

Haar kleinen moesten het dikwijls opzeggen en zongen het zóó lief, dat het een lust was.

Maar grootmoeder was nu reeds vier jaar dood. Jan en Hendrik werkten als timmermansjongens bij huns vaders eersten patroon; de twee meisjes gingen op de Diaconieschool, waarheen hun jongste broertje, een knaapje van vier jaar, haar eenmaal gewis zou volgen.

Zoo toch verzekerde vrouw Peters op een morgen, kort na dien, waarvan ik zoeeven sprak, aan haar gebuur. Deze had haar verzocht een oogenblik op haar deur te willen letten, want zij moest naar de Stadsschool, om haar Piet te laten inschrijven, die al ruim zeven jaar was en nog in het geheel niet op school had gegaan. Zij wist wel, dat vrouw Peters niet van de Stadsschool hield, daarom zeide zij ten slotte:

„Och, weet je! ze leeren er zoo goed, en wat doen die menschen veel voor de kinderen! Verbeeld je eens,” ging zij voort, toen zij zag, dat vrouw Peters een plechtig zwijgen bewaarde, „met St. Nicolaas zijn ze allen naar het Paleis voor Volksvlijt geweest, en daar kregen alle kinderen een presentje. Janus kreeg een kopje en schoteltje, en mijn Toos een ding met allemaal roode en witte poppetjes er op, zoo'n schaap neen, spaakspel *) geloof ik. Het staat op de latafel te pronk, maar kleine Jan heeft er al zes poppetjes van gebroken. Dat is erg jammer, maar het was toch heel mooi!”

„Altemaal goed en wel, buurvrouw!” was het antwoord, „maar je weet, dat mijn mans moeder er zoo op gesteld was, dat de kinderen op de Diaconieschool gingen, en ik heb het haar op haar sterfbed beloofd, dat ik ze op geen andere school zou doen. Daarom laat ik het, zooals het eenmaal is.”

„Daar heb je gelijk aan, mensch! Als ik aan zoo'n oude ziel wat beloofd had, en dat nog wel op haar sterfbed, dan zou ik het ook doen, ofschoon je er je zelf toch schade mee doet.”

Vrouw Peters kleurde een weinig. Van die belofte bij dat sterfbed was veel bezijden de waarheid, maar zij was bevreesd voor de menschen, en „voor hen mag men soms wel bang zijn,” dacht zij.

Hoeveel reden zij had om dankbaar te wezen voor het Christelijk onderwijs, dat haar kinderen hadden genoten, zie! dat beseft zij niet volkomen, maar — zij zou het leeren beseffen — spoedig, zeer spoedig.

*) Zij bedoelde een schaakspel.

Twee dagen later zat vrouw Peters rustig in haar woning te naaien. Het was drie uur in den middag, en haar man en kinderen waren allen na het middagmaal tot hun gewone bezigheden teruggekeerd, zoodat zij nu goed kon voortmaken met het verstellen van een kielkje voor haar kleinsten jongen, die „altijd met de ellebogen door zijn mouwen zat.” Hij moest noodwendig een nieuw hebben, maar er was zooveel nodig in een groot huishouden, alles kon toch niet te gelijk komen. Zij besloot dus maar heel dankbaar en tevreden te wezen, want „och, lieve tijd!” dacht zij, „als ik naar boven kijk, dan heb ik niets te vertellen. Die arme vrouw Koning heeft een ander lot, en voor geen schatten zou ik met haar willen ruilen. Een man, die telkens dronken is, en dan zijn vrouw slecht behandelt, en daarbij nog ondeugende, woeste kinderen o, het is vreeselijk!”

Alzoo denkende, vouwde zij de handen en bleef eenige oogenblikken in diep gepeins nederzitten. De geheele toestand van haar bureu ging als een reeks van akelige tafereelen haar geest voorbij, en onwillekeurig vraagde zij zichzelf af, hoe zij te moede zou zijn, als ook haar man zich evenzoo aan het gebruik van sterken drank schuldig maakte, of als zij eens ruwe en slechte taal moest vernemen van haar kinderen, die tot heden voortdurend met betamelijken eerbied tot haar hadden opgezien. Zou zij het verdragen, als zij haar ongehoorzaam waren en onvriendelijk bejegenden?

Bij deze voorstelling klemde zij de handen krampachtig samen, en werd zoodanig door haar gedachten meegesleept, dat zij niet bemerkte, hoe er aan de voordeur gerammeld en beproefd werd, die te openen. Eenigszins haastig stond zij op, opende de deur, en zag tot haar verbazing haar veertienjarigen Hendrik voor zich staan.

„Wat beteekent dat?” vroeg zij driftig. „Waarom doe je zelf de deur niet open, en laat je mij daarvoor opstaan?”

De knaap gaf geen antwoord. Langzaam en weifelend trad hij naar binnen, terwijl vrouw Peters hem van het hoofd tot de voeten opnam, verwonderd, dat hij op een geheel ongewoon uur thuis kwam. Oogenblikkelijk bemerkte zij, dat hij er bleek en afgemat uitzag. Hij viel dan ook op een stoel neder en staarde lusteloos voor zich uit.

„Scheelt je wat, Hendrik?” vroeg zij haastig.

„Ik weet het niet, moeder! Ik ben zoo raar en zoo vreemd.”

„Je hebt toch goed gegeten om twaalf uur?”

„Ja! maar ik had toch pijn in het hoofd. Toen ik weer op den winkel kwam, bemerkten de knechts ook, dat ik er niet goed uitzag, en bijna was ik in slaap gevallen, toen de baas eindelijk zei, dat ik maar liever naar huis moest gaan.”

Nog eenige oogenblikken zat de knaap op zijn stoel heen en weder te draaien. Het viel hem blijkbaar moeielijk recht op te blijven zitten. Zijn moeder werd nu ongerust en, ofschoon in het geheel niet gewoon om teeder met haar kinderen om te gaan, zette zij zich naast hem neder en nam zijn beide handen in de hare.

„Je hebt de koorts, jongen!” sprak zij. „Kom, sta op en ga dadelijk naar bed.”

Hendrik gehoorzaamde, terwijl zijn moeder zich opnieuw aan het werk begaf. Hij beproefde zich uit te kleeden, maar het kostte hem zeer veel moeite. Dat zag vrouw Peters ook. Daarom stond zij nogmaals op, hielp hem zich van zijn kleederen ontdoen, en, aldus geholpen, was de knaap weldra gereed om te gaan liggen. Maar even voordat hij zich nederlegde, deed hij iets, dat vrouw Peters waarlijk verbaasde. Terwijl zij hem hielp, had hij tegen haar aangeleund, en liet hij zich als een klein kind helpen; maar toen hij gereed was, sloeg hij plotseling zijn armen om haar hals en gaf haar een vurigen kus.

Voordat zij van haar verbazing was bekomen, lag Hendrik rustig op zijn legerstede. Hij scheen om niemand of niets meer te denken, en aan zijn bed stond zijn moeder, zichzelf afvragende, wat haar jongen toch wel zou schelen. Het was misschien maar een flinke koorts, en dit was nog geen reden om zich bijster ongerust te maken. Doch wat haar vreemd voorkwam, was wel dat ongewone bewijs van teederheid en liefde, dat Hendrik haar zoeven had geschonken.

Sedert den tijd, dat hij opgehouden had een schootkindje te zijn, had zij dezen zoon evenmin als een der andere grootere kinderen ooit eenige teederheid bewezen. „Jongens zijn jongens,” had zij meermalen gezegd, „en die moeten wat steviger aangepakt worden.” Zij waren dan ook dikwijls ruw en gaven menigvuldige blijken, dat zachtheid en oplettendheid voor anderen bij hen niet gezocht moesten worden. Dat niettegenstaande dit alles toch in het leven van groote jongens wel eens oogenblikken komen, waarin zij waarlijk behoefte hebben aan een teeder woord, of een meer bijzonderen blik, dat had zij nooit bedacht. Het was dus niet zoo vreemd, dat

zij thans eenige oogenblikken tot zichzelf inkeerde en over de ongewone handelwijze van haar kind nadacht.

De koorts nam ondertusschen in hevigheid toe. Tegen den avond deed vrouw Peters al, wat in haar vermogen was, om een dokter te krijgen, hetgeen haar echter niet gelukte. Ook hier werden de woorden van het oude gedicht bewaarheid:

Deez' was van huis, en die verliet
Om vreemden zijne woning niet;
Een derde moest uit visschen."

Hoe het zij, vrouw Peters moest den nacht ingaan, zonder geneeskundige hulp voor haar kind te kunnen verkrijgen.

Dit baarde haar groote zorg, en was wel geschikt om haar ongerustheid te doen toenemen.

Den volgenden morgen vroeg beproefde zij het nogmaals, en nu met beter gevolg, zoodat, eer de klok tien uur had geslagen, een geneesheer voor het bed van haar kind had plaats genomen.

Zijn oordeel was spoedig uitgesproken. „Uw jongen heeft het duchtig te pakken,” zeide hij, terwijl hij opstond. „Is hij reeds lang ziek?”

„Neen, mijnheer! Gisteren middag pas is hij ziek thuis gekomen.”

„Was hij altijd een flinke, gezonde knaap?”

„Altijd, mijnheer! Ik herinner mij niet, dat hij ooit ziek is geweest.”

„Nu! geef hem de medicijnen, die ik hier heb opgeschreven, trouw in. Morgen kom ik nog eens kijken.”

Na het recept overgereikt te hebben, verwijderde hij zich, maar toen hij bij de deur gekomen was, hield zij hem even staande, en vroeg met een bekommerden blik:

„Is het erg, mijnheer?”

„Ja, hij is zeer ziek.”

„Is het gevaarlijk?”

„Ja! gevaarlijk ook. Houd hem zeer rustig. Laat niemand bij hem komen, en maak in uw kamer zooveel lucht, als mogelijk is; dat is al, wat ge kunt doen, en voor het overige moeten wij er het beste van hopen.”

Vrouw Peters nam zich voor al deze middelen te beproeven, maar het kostte haar veel moeite. De raad om de andere kinderen te verwijderen was voor haar zooveel te zeggen als:

„Stuur ze maar op straat,” en haar woning luchtig houden kon alleen geschieden door een raam open te zetten, waardoor evenwel een groot rumoer van schreeuwende en joelende kinderen tot het ziekbed doordrong. Wat zij kon doen, deed zij — dat moeten wij tot haar eer zeggen — en met de grootste oplettendheid verzorgde zij haar zieken zoon.

De arme knaap! Snel en zeker sloopte de koorts zijn krachten, en bijna even snel kwam hij zelf tot de overtuiging, dat deze ziekte met zijn dood eindigen zou. Hoe de Geest des Heeren aan het hart van den knaap werkte, wie zal het zeggen? Geen menschenstem sprak gedurende de lange uren van den eersten dag zijner krankte hierover tot hem. Geen vermanende of waarschuwende roepstem werd daar vernomen, en toch eer het wegstervende licht des daags zijn laatste stralen in het anders zoo donkere woonvertrek liet spelen, was Hendrik Peters zich volkomen bewust, dat zijn levenslicht ook spoedig zou ondergaan.

Moest het dan nacht, eeuwig nacht voor hem worden?

Dienzelfden avond omstreeks twaalf uur waakte vrouw Peters in het nu stil en eenzaam geworden vertrek. Alles om haar heen lag in diepe rust. Ook haar man had zich te slapen gelegd, na er evenwel eerst sterk op aangedrongen te hebben ook te waken; doch zijn vrouw, die zeer goed begreep, dat hij ten gevolge van zijn dagwerk weldra doorden slaap overmand zou worden, en dan de zorg voor zijn kind vergeten zou, had daarvan niets willen hooren. Zoo zat zij dan bij de tafel en poogde zich met eenig werk onledig te houden, toen een zwakke stem zich deed hooren, die „Moeder!” riep.

In een oogwenk stond zij bij het bed van haar kind, en vroeg:

„Wat is het, mijn jongen?”

Hij gaf in de eerste oogenblikken geen antwoord. Het scheen haar toe, alsof hij bezig was, zijn gedachten te verzamelen. Eindelijk richtte hij langzaam en duidelijk de vraag tot haar:

„Moeder! waar is vader?”

„Hij slaapt.”

„Slaapt hij? Is het nacht?”

„Ja zeker!”

„En waar zijn de jongens?”

„Zij slapen allen.”

„En is u alleen hier?”

„Ja, mijn jongen!”

„O, moeder! blijft u dan bij mij? Ik ben zoo bang.”

„Bang? Wel, mijn jongen! je hoeft niet bang te wezen. Ik ben hier en zal goed op je passen.”

„Neen, o neen! dat is het niet.”

„Wat is het dan?”

„Och, moeder! ik ben... zoo bang... voor... den dood.”

Zij werd zelf ook angstig bij het hooren van deze woorden; maar toch trachtte zij hem op te beuren en deze gedachte uit zijn hoofd te praten.

Maar wat zij ook beproefde, het baatte niet. Gedurig wierp hij zich op zijn legerstede heen en weder, en was ten prooi aan den hevigsten angst, terwijl zijn moeder alles beproefde om hem gerust te stellen, doch zonder eenig goed gevolg.

Eensklaps verhelderde zijn gelaat.

„Moeder! zeide hij, zacht smeekend, „ik weet iets. Kunt u... Wilt u... voor mij... bidden?”

Arme, arme vrouw Peters! De grootste inspanning zou zij zich voor hem getroost hebben, maar deze eenvoudige, hoogst eenvoudige zaak ging boven haar vermogen. Duizendmaal in haar leven was er een van buiten geleerd gebed over haar lippen gevloeid, maar gebeden, juist om hetgeen zij noodig had, met haar eigen woorden, dat had zij nog nimmer gedaan.

Nog eens weerklonk dezelfde angstige stem: „Moeder! och moeder! kunt u niet met mij bidden?”

„Och kind!” riep zij in wanhoop uit, „ik kan het niet doen. Ik weet niet, wat ik zeggen moet. Ik heb nog nooit hardop gebeden.”

Nooit zou zij den blik vergeten, dien de knaap na deze woorden op haar vestigde. Zóó beschamend werkte hij op haar, dat zij in een tranenvloed losbarste, zich hevig schreiende van zijn bed verwijderde, op een stoel nederviel en zachtkeus lispelde: „O God! help mij toch! Ik weet niet, wat ik doen moet.”

Uur aan uur ging voorbij. De nacht maakte plaats voor den dag, en de dokter herhaalde op denzelfden tijd als gisteren zijn bezoek. Op zijn betrokken gelaat las vrouw Peters niet veel goeds, en de weinige woorden, die hij bij het heengaan tot haar richtte, versterkten haar nog in de overtuiging, dat hij aan het behoud van haar kind wanhoopte.

De overige huisgenooten liepen af en aan, om naar hun bezigheden te gaan en van daar terug te keeren. Vrouw Peters moest in den loop van den dag de zorg voor haar kind eenigen tijd aan haar buurvrouw Koning afstaan, die zich

gaarne bereid verklaarde haar een weinig te verpoozen, opdat zij wat rust zou kunnen nemen.

Toen zij weder ontwaakt was, vertelde vrouw Koning, dat Hendrik nu en dan had geïjld. Na het vertrek van haar ge-
buur beschouwde vrouw Peters haar kind aandachtig, en vroeg zich af, hoe het toch mogelijk was, dat een ziekte van enkele uren zulk een verwoesting kon aanbrengen. Toch scheen zijn blik haar kalmer toe, en daar zij hem hoorde fluisteren, boog zij zich over hem heen, om zooveel mogelijk te vernemen wat hij sprak.

Met nauwelijks hoorbare klanken herhaalde hij eenige malen met eerbiedige gebaren de woorden:

„k Hef mijn ziel, o God der goden!
Tot U op. Gij zijt mijn God!”

Welk een vreemde gewaarwording ondervond vrouw Peters bij het hooren van deze woorden! Was dát het gebed, dat haar kind behoefde? Had hij zelf gebeden? Was hij haar vooruit in kennis, en had hij in zijn angst en droefheid den weg gevonden, dien zijn moeder hem niet kon wijzen?

Nogmaals luisterde zij, en meer angstig stamelden zijn bevende lippen:

„Jezus, help strijden,
Help worst'len en lijden.”

Hoe kwam hij toch aan deze woorden? Wie had ze hem voorgezegd in deze ure? Vrouw Peters kon het zich niet verklaren, maar het zou niet lang duren, eer zij het wist. Woorden, lang geleden aan grootmoeders schoot gezongen, kwamen hem blijkbaar opnieuw voor den geest, en een bron van onuitsprekelijke vreugde deden zij ontspringen voor den doodkranken knaap.

Wat vrouw Peters aan dit ziekbed hoorde, scheen haar het grootste wonder ter wereld toe. Uit de diepten van angst en vertwijfeling slaakte de knaap gedurig zijn verzuchtingen om hulp en redding in uitdrukkingen, die hem lang geleden op de school waren geleerd, en die, hoe menigmaal voor zijn grootmoeder ook herhaald, later geheel door hem vergeten schenen.

En naarmate de angst verdween, ademde zijn ziel ruimer.

Vol zalig vertrouwen toefde zijn geest bij deze schoone woorden :

„Wie Hem need'rig valt te voet,
Zal van Hem zijn' wegen leeren.”

Zóó, terwijl het lichaam reeds den verstijvenden adem des doods gevoelde, ontving de geest van den knaap nieuw leven door het „opborrelen” — zooals zijn moeder het later noemde — van al wat hij vroeger had geleerd; en toen hij aan den avond van den vierden dag, naar des dokters meening, nog maar weinige uren te leven had, lag hij, naar het lichaam gesloopt, op zijn legerstede in het volle bezit van dien Vrede, dien geen mensch hem had kunnen geven, maar die door de werking des Heiligen Geestes hem op zijn ziekbed ten deel viel.

Vrouw Peters zag het — maar begreep het niet. Was dat kind, dat hier nederlag, met dien onbeschrijfelijk liefelijken glimlach, dezelfde knaap, die vier dagen geleden in hevigen zielsangst haar smeekte voor hem te bidden?

Terwijl zij hierover nadacht, legde hij zachtkens zijn hand op de hare, en zeide, alsof hij haar gedachten ried:

„Nu is het niet meer noodig . . . lieve moeder! Ik heb het zelf gedaan . . . Ik heb gebeden . . . en vergiffenis ontvangen . . . en nu ga ik sterven . . . ik ben . . . zóó gelukkig!”

Ja! hij was gelukkig. Wie toch, die hem daar zag liggen, zou dit betwijfelen?

Evenwel scheen de gedachte aan den dood vrouw Peters zoo ontzettend toe. Bijna vond zij het te erg, dat de knaap zoo blijmoedig daarover sprak. Daarom, lucht gevende aan hetgeen in haar hart was, vroeg zij hem:

„Maar, Hendrik! denk toch, dat sterven een vreeselijk ding is. Je moet voor het Opperwezen verschijnen en je hebt toch dikwijls kwaad gedaan. Je hebt dikwijls je ouders vertoornd. Dat mag je niet vergeten.”

Vergeten? Neen! dat deed hij ook niet. Een oogenblik zelfs keerde de oude vrees weder terug, maar ook thans week dezelfde troost niet van hem. Met de handen gevouwen en de oogen gesloten, stamelde hij plechtig en zacht:

„Denk — aan 't Vaderlijk — meêdoogen,
Heer! — waarop ik biddend — pleit.
Milde handen, — vriend'lijke oogen —
Zijn — bij U — van eeuwigheid.

Sla — de — zonden — nimmer — ga,
 Die — mijn jonkheid — heeft bedreven.
 Denk — aan — mij — toch — in — gena,
 Om — uw — goedheid — eer te geven.”

Terwijl hij dit uitsprak, begreep vrouw Peters op eenmaal, hoe die groote verandering zich had toegedragen. Het was de herinnering aan het vroeger geleerde, die hem vertroosting bood, en nu ook smaakte zijzelf een nooit gekende vreugde. Innige, vurige dankbaarheid bezielde haar, dat zij den knaap in zijn jeugd dáár ter school had gezonden, waar men hem had bekend gemaakt met Gods dierbaar Woord; en onwillekeurig kwam haar het gesprek voor den geest, dat zij eenige dagen geleden met vrouw Koning had gehouden. Zij herinnerde zich, hoe deze haar gesproken had van het tijdelijk nadeel, dat zij haar kinderen berokkende, door hen naar de Diaconieschool te zenden, in plaats van naar een school, waar zij nu en dan aanlokkelijke belooningen ontvingen, maar van den Heiland hunner zielen geen woord konden noch mochten vernemen. Zonder dat zij den tekst kende, gevoelde zij duidelijk de waarheid van de bekende woorden uit de Schrift: „Wat baat het den mensch, zoo hij de geheele wereld wint en schade lijdt aan zijn ziel”; en moedig besloot zij deze waarheid zoo spoedig mogelijk aan vrouw Koning mede te deelen.

Nog eenige uren en Hendrik Peters was in vrede ontslapen. Hij had vader en moeder vaarwel gekust, ook de zusters en broertjes, en zonder woorden van vermaning of afscheid was hij zachtkens heengegaan naar het Vaderhuis der verlostten.

En bij zijn bed zat moeder Peters. Zij staarde op het lijk van haar zoon — vreemd genoeg! — zonder hevige smart of bittere droefheid. De zalige blijdschap, die zij van hem had gezien, had zulk een indruk op haar gemaakt, en een straal van de hemelsche heerlijkheid, waarin haar kind was binnengegaan, verlichtte zoodanig haar treurende ziel, dat zij er bijna zonde in zag over zijn gemis te schreien. Voor alles ter wereld wenschte zij hem niet terug in dit leven, en dagen lang bleef zij in dezelfde stemming over zijn gemis nadenken.

Even voordat hij voor altijd van haar weggedragen werd, trad vrouw Koning binnen, om den dooden knaap nog eenmaal te zien, en bij die gelegenheid gaf zij niet onduidelijk

haar bevreemding te kennen over de kalmte, die vrouw Peters bij dit verlies aan den dag legde.

Bij het hooren van deze woorden trad vrouw Peters haar ter zijde, en zeide met plechtigen ernst:

„Weet je, waarom ik geen tranen schreien kan over zijn gemis? Omdat hij is heengegaan naar Boven, zóó zalig en zóó heerlijk als ik het nooit heb gezien. En weet je, hoe hij aan die blijdschap gekomen is? Zie! (en dit zeggende maakte zij een beweging met de hand van de maag naar de keel), alles kwam bij hem opborrelen, wat hij op de school had geleerd. O, buurvrouw! al vindt je dat misschien vreemd, toch is het waar, dat ik hier op mijn knieën zou willen vallen en God danken, dat ik mijn jongen wat heb laten leeren, dat hem bij den dood helpen kon, en dat meer waard is dan alle gaven van de wereld.”

Vrouw Koning gaf op deze ontboezeming geen antwoord. Zij wierp nog eenmaal een blik op den knaap, zuchtte diep, en vertrok naar haar eigen sombere woning.

Hendrik Peters rust nu reeds geruimen tijd op het stille kerkhof, maar de indruk, aan zijn ziekbed ontvangen, is voor zijn ouders niet verloren gegaan. Een eerste schrede op den goeden weg was, dat zij hun vrees aflegden en samen een bijbellezing bezochten, die hun menig genotvol uur verschafte. Van de bijbellezing kwam het tot de kerk, en hoe ook de burens soms smaalden en schimpten, vrouw Peters liet zich daardoor niet weerhouden. Nog iederen Zondag, als het slechts eenigszins mogelijk is, gaat zij met haar man ter kerke. Meestal heeft zij aan haar zijde een paar harer jongere kinderen, die willens of onwillens met haar medegaan, daar zij ze niet alleen thuis kan laten, en hoe oplettender zij zijn, des te vriendelijker belooft zij hen bij het terugkomen uit de kerk.

Zoo wordt de nagedachtenis van Hendrik in eere gehouden, en zoo bestaat er gegronde hoop, dat hij zijn ouders, wanneer zij op dezen weg volharden, eens in het Vaderhuis hierboven zal wederzien.

En vrouw Koning? Ach, waarde lezer! hoe gaarne zou ik u ook iets goeds van haar gezin vertellen, maar voor het oogenblik heerschten er in haar huis en hart nog de grootste onrust en duisternis. Het laatste, dat ik van haar vernomen heb, is, dat twee harer zonen op een oorlogschip geplaatst zijn, en dit is voor hun moeder, na al de ellende, die zij van hen ondervonden heeft, waarlijk een groote verlichting. Haar

jongere kinderen volgen de voetstappen van de oudere jongens, en het staat te vreezen, dat zij ook die van hun vader zullen volgen, die nog steeds als een dronkaard van de ergste soort bekend staat.

Wanneer gij nu deze regelen doorloopen hebt, vader of moeder onder mijn lezers! doe dan uzelf — bid ik u — eens de ernstige vraag: Zorg ik goed voor mijn kinderen? Voed ik hen op in de kennis en vreeze des Heeren? Tracht ik hen door onderwijs en voorbeeld tot Christus te leiden? O! gelukkig hij, die op deze vragen een blijmoedig ja! tot antwoord geven kan. Al zij het van uw kant ook onder veel zwakheid en tekortkoming gestrooid, het goede zaad zal eenmaal vruchten dragen.

En gij, die met schaamte belijden moet: ik heb alles verwaarloosd, wat tot het eeuwig heil mijner kinderen strekken kan, o! haast u, om uws zelfs wil, om uwer kinderen wil, en tracht door gebed en voorbeeld het verlorene te herwinnen. Laat, wat het hoogste is, ook voor u het hoogste worden, opdat, wanneer vroeg of laat de dood ook tot u, of tot uw kinderen komt, gij in die ure niet ledig of onvruchtbaar moogt bevonden worden.

